

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Meneillään olevat säädösmuutokset vaikuttavat Omnian toimintaan laaja-alaisesti. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia on yksi suurimmista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä. Omniassa on myös Suomen toiseksi suurin kansalaisopisto (Espoon työväenopisto). Lisäksi järjestämme aikuisten lukiokoulutusta ja aikuisten perusopetusta sekä muita osaamispalveluita.

Alueelliseen koulutustarpeeseen sekä opiskelijoiden yksilöllisten opiskelupolkujen tarpeisiin vastataan koulutusmuotojen yhteistyössä. Kaksoistutkintojen suosio on korkea ja toimintamallit vakiintuneet. Opiskelijamäärät ovat olleet jatkuvassa kasvussa, niin oppivelvollisten kuin myös jatkuvan oppimisen opiskelijoiden osalta. Tämän kehityksen uskotaan jatkuvan myös tulevaisuudessa.

Muutoksen aikataulu ja ongelmakohtat

Säädösmuutokset tulevat nopealla aikataululla ja niiden vaikutuksia ei ole tarpeeksi tutkittu. Erityistä huolta herättää oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen rahoitusten erottaminen toisistaan. Kuinka varmistutaan, että myös tulevaisuudessa rahoitus riittää kattamaan oppivelvollisten ja jatkuvan rahoituksen opinnot. Rahoitusten hallinnollisia siiloja pitäisi pystyä päinvastoin toista astetta laajemminkin purkamaan ja rahoitusmalleja yhtenäistämään, jotta koulutusjärjestelmän asiakaslähtöisyyttä ja joustavuutta voitaisiin koulutuspoliittisen selonteon tavoitteiden mukaisesti edistämään.

Ammatillisen koulutuksen ja lukio-opintojen samanaikainen opiskelu on tärkeää ja sitä tulisikin kehittää. Pelkona on, että esitetty rahoitusmalli ja laajentavat tutkinnon osat siirtävät lukio-

opintojen kustannuksia ammatilliselle koulutukselle. Espoon seudulla lukiokoulutukseen hakeutuu ja pääsee ikäluokasta lähemmäs 80 %. Kannustimet ja ohjaus ammatillisten tutkinnon osien tarjoamisesta lukio-opiskelijoille puuttuvat täysin.

Mielestämme rahoitusmuutoksia tulisi tarkastella kokonaisvaltaisemmin ja niissä tulisi huomioida ammatillisen koulutuksen kokonaisuus. Ehdotetut muutokset eivät selkeytä ammatillisen koulutuksen rahoitusta vaan jakavat ne entistä vahvemmin kahteen eri kategoriaan, oppivelvollisiin ja jatkuvan oppimisen opiskelijoihin. Siiloja pitäisi pyrkiä poistamaan, esitetty muutos lisää niitä.

Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Ehdotus ammatillisen koulutuksen jakamisesta oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen rahoitus väyliin koetaan entisestään vaikeuttavan toiminnan suunnitelmallisuutta ja jatkuvuutta. Käytännössä tämä tulisi lisäämään byrokratiaa, hankaloittamaan oppilaitoksen toimintaa ja asettamaan opiskelijat eriarvoiseen asemaan. Riippumatta siitä kuuluuko opiskelija oppivelvollisiin tai jatkuvan oppimisen opiskelijoihin pyrimme tarjoamaan opiskelijalle samat mahdollisuudet oppia ja edetä opinnoissa. Nyt jo oppivelvollisuus uudistuksen myötä, oppivelvollisille kohdennetaan rahoituksen puolelta paremmat mahdollisuudet edetä opinnoissaan. Samaa tutkintoa samassa ryhmässä suorittavien opiskelijoiden joukossa saattaa hyvinkin olla sekä oppivelvollisia sekä jatkuvan oppimisen opiskelijoita ja heille tulisi tarjota samat mahdollisuudet, edellytykset ja välineet. Arjessa eriyttäminen ei ole edes mahdollista, rahoituksen seuranta tulisi olemaan laskennallista.

Ehdotettu muutos heikentäisi entisestään yli 20-vuotiaiden opintojen etenemistä. Kyseisessä ryhmässä on paljon ilman toisen asteen tutkintoa olevia opiskelijoita ja heidän työllistymistensä tai jatko-opintoihin suuntautumista tulisi tukea entistä enemmän. Pääkaupunkiseudulla kohderyhmä tulee olemaan kasvavan maahanmuuttajaväestöosuuden myötä. Riittävä rahoitus tulisi kohdentaa kaikille opiskelijoille ikään katsomatta. Erilaiset tukimuodot esim. OPVA ja rahoitus niihin pitää varmistaa opiskelijan tarpeeseen perustuen, ei hallinnollisen jaon mukaan.

Uudessa ehdotuksessa oppivelvollisten perusrahoitus myönnetään toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella. Suunta on oikea, eli rahoitusta tulisikin jakaa sen mukaan mikä on todellinen opiskelijavuosimäärä. Ehdotuksessa kuitenkin rahoitus jaettaisiin kahden vuoden takaisten opiskelijavuosien perusteella. Kasvavalle koulutuksen järjestäjälle tämä aiheuttaa kuitenkin jatkuvaa rahoituksen alijäämää ja vastaavasti suosii koulutuksenjärjestäjiä, joiden opiskelijamäärä on laskeva. Opiskelijavuosimäärä voi kasvaa reilusti yhden kalenterivuoden aikana ja jos rahoitus perustuu kahden vuoden takaisiin tietoihin, niin ero kasvaa merkittävän suureksi. Toki tätä eroa pystytään kompensoimaan harkinnanvaraisilla korotuksilla, mutta tämä taas lisää rahoituksen epävarmuutta ja hankaloittaa huomattavasti seuraavan vuoden resurssien ja talouden suunnittelua. Kun rahoituksen myöntöperusteet suosivat niitä koulutuksenjärjestäjiä, joiden opiskelijamäärät laskevat, siirtyy rahoitusta kasvukeskuksista suoraan asukasmäärältä laskeviin kaupunkeihin ja kuntiin.

Vaihtoehtona voisi olla, että rahoitus myönnettäisiin perustuen esimerkiksi päättyneet lukuvuoden opiskelijavuosimääriin ja niistä tehtyihin arvioihin. Eli vuoden 2024 rahoitus myönnettäisiin lukuvuoden 2022 - 2023 toteutuneiden opiskelijavuosien perusteella. Tämä vastaisi paremmin todellista koulutuksen volyymia.

Toisen asteen tutkinnon jo aiemmin suorittaneiden osalta on hyvä, että jatkossa suoritusrahoituksessa huomioitaisiin ainoastaan suoritettut tutkinnon osat. Tätä käytäntöä olisi hyvä laajentaa entisestään, näin koulutuksenjärjestäjälle olisi houkuttelevampia järjestää ammatti- ja erikoisammattitutkintoja sekä pienempiä tutkinnon osia jo toisen asteen tutkinnon suorittaneille henkilöille. Ensimmäisen tutkinnon suorittaminen pitäisi aina huomioida suoritusrahoituksessa, riippumatta tutkinnon suorittajan iästä.

Ehdotettuja muutoksia harkita uudelleen sekä siirtää eteenpäin, jotta varmistutaan muutosten tasapuolisuudesta sekä siitä että se tukisi sekä oppivelvollisten, kuin myös jatkuvan oppimisen opiskelijoiden opintoja. Yhtenä uudistuksen tavoitteena oli keventää ja yksinkertaistaa rahoitusmallia, mutta ehdotetut muutokset vievät sitä osittain juuri väärään suuntaan. Ammatillista koulutusta kokonaisuudessaan tulisi kehittää oppivelvollisten jatko-opintoihin siirtymisen ja työllistymisen lisäksi myös siihen suuntaan, että se vastaisi paremmin elinkeinoelämän tarpeisiin ja kyseinen kehitys toteutuu koko ammatillisen koulutuksen kokonaisuudessa parhaiten jatkuvan oppimisen kautta.

Lisätietoja

Maija Aaltola, Rehtori

Tuomas Tupitsa, Controller

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

22.6.2022

Aaltola Maija

